

Η εμπειρία της Κούβας στη διαδικασία του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού

του Χοσέ Οριόλ Μαρέρο Μαρτίνες

Ο Χοσέ Οριόλ Μαρέρο Μαρτίνες είναι πρόξενος και σύμβουλος της Πρεσβείας της Δημοκρατίας της Κούβας στην Ελλάδα, κάτοχος M.sc. Κοινωνικών Επιστημών και διατέλεσε Ερευνητής του Κέντρου Ερευνών Διεθνούς Πολιτικής του υπουργείου Εξωτερικών της Κούβας. Το παρακάτω κείμενο είναι εκτενή αποσπάσματα από την εισήγηση που παρουσίασε στο διήμερο Επιστημονικό Συνέδριο για τα 200 χρόνια από τη γέννηση του Μαρξ, με θέμα «Η επικαιρότητα της ανάλυσης του Κ.Μαρξ για τον καπιταλισμό και η στρατηγική της Αριστεράς στον 21ον αιώνα» που οργάνωσε ο «Μαρξιστικός Χώρος Μελέτης και Έρευνας» (ΜΑ.ΧΩ.Μ.Ε) στις 10 και 11 Νοεμβρίου στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας.

Η αποικιοκρατία και ο ιμπεριαλισμός οδήγησαν την Κούβα στην αναγκαιότητα να διεξάγει τρεις μεγάλους πολέμους για την ανεξαρτησία της. Απ' όταν «ανακαλύφθηκε», πριν από 526 χρόνια, υπήρξε διαδοχικά αποικία κάποιας ξένης δύναμης για 400 χρόνια και νέο-αποικία για περισσότερα από 60 χρόνια. Συνολικά, 467 χρόνια αποικιοκρατίας και παρεμβάσεων κάθε είδους. Αυτό σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια του 89% της πρόσφατης ιστορίας της, η χώρα έπρεπε να αγωνιστεί ενάντια στον επεμβατικό ζυγό. Επομένως, θα μπορούσε να αναφερθεί η φράση του Κάρλος Φουέντες ότι «η γεωγραφία είναι, κατά κάποιο τρόπο, και πεπρωμένο», καθώς και αυτή ενός κουβανού διανοούμενου, ο οποίος είπε ότι «η Κούβα οφείλει τις πιο βαρυσήμαντες στιγμές της Ιστορίας της, στη γεωγραφική της θέση», αλλά και η ρήση του Πορφύριο Ντίας, «Καημένο Μεξικό (και Κούβα και Λατινική Αμερική), τόσο μακριά από το Θεό και τόσο κοντά στις Ηνωμένες Πολιτείες»!

Ο Ιμπεριαλισμός: Αμερική και Ευρώπη.

Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στην αμερικανική και την ευρωπαϊκή πραγματικότητα από τα τέλη του 19ου και στο 20ο αιώνα, στο πλαίσιο της εμφάνισης, ανάπτυξης και αντιμετώπισης των ιμπεριαλιστικών-επεκτατικών πρακτικών που μπήκαν σε εφαρμογή, από πλευράς γειτονικών εθνικών Κρατών και στις δύο περιοχές.

Από την εμφάνισή τους, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτέλεσαν μια ιμπεριαλιστική χώρα χωρίς φραγμούς. Γι' αυτό ο ιμπεριαλισμός, ανώτερο στάδιο του καπιταλισμού, αποτελεί το πολιτικο-στρατιωτικό δόγμα και πρακτική, που επιτρέπει να εξηγήσουμε καλύτερα –σε σύγκριση με το φιλελεύθερο ρεύμα του λειτουργισμού και τον νεοφιλελευθερισμό- την ιστορική εμπειρία της συμβίωσης μεταξύ των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Στην Ευρώπη, οι στρατοί της επεκτατικής γερμανικής αυτοκρατορίας καταστράφηκαν δύο φορές μέσα σε μισό αιώνα και η διαδικασία που ακολούθησε τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο χαρακτηρίστηκε από μια ενοποίηση, ουσιαστικά των μητροπόλεων και των πρώην μητροπόλεων, τόσο των νικητριών όσο και των νικημένων στον εν λόγω πόλεμο. Με τις «δύο και τρεις ταχύτητες» της , με τα αναγνωρισμένα και βαθιά προβλήματά της, χαρακτηρισμένη από πολλούς ως μη παραγωγική και γραφειοκρατική, συμπεριλαμβανομένου του «Μπρέξιτ», η ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι γεγονός. Στην Αμερική, ο ιμπεριαλισμός και ο επεκτατισμός, καθώς και ο ισχυρός στρατός του, δεν βρήκε αντίσταση συμμετρικών δυνάμεων για να τον σταματήσουν.

Με την πτώση της Κούβας και του Πουέρτο Ρίκο σε βορειοαμερικανικά χέρια, οι πρώην αποικίες που κατέκτησαν την εθνική τους ανεξαρτησία ως προϊόν πολέμου ενάντια στις ευρωπαϊκές μητροπόλεις, κατέληξαν εύκολα νέο-αποικίες των ΗΠΑ, που κατείχαν ήδη ένα αυξημένο ειδικό βάρος στις οικονομίες τους. Κατά τέτοιο τρόπο που, ενώ στην Ευρώπη θα γνώριζε την ήττα ο ιμπεριαλισμός που προσπάθησε να «ενσωματώσει» υπό την αιγίδα του την ήπειρο, στην Αμερική δεν συνέβη το ίδιο. Στην Αμερική επιβλήθηκε ένα μοντέλο «ενσωμάτωσης μέσω κατάκτησης», το οποίο έχει περιγραφεί στην επιστημονική λογοτεχνία.

Το πρώτο αμερικανικό παράδειγμα «ενσωμάτωσης μέσω κατάκτησης» μιας ολόκληρης χώρας ήταν η Κούβα. Και το Πουέρτο Ρίκο. Γι' αυτό, για τον Λένιν, ο Ισπανο-κουβανο-βορειοαμερικανικός πόλεμος του 1898 αποτέλεσε τον πρώτο ιμπεριαλιστικό πόλεμο στην Ιστορία.

Είναι γεγονός ότι μετά την ήττα του φασισμού –ευτυχώς-, στην Ευρώπη δεν υπάρχουν παραδείγματα στρατιωτικών μαχών μεταξύ Κρατών για ηγεμονική επιβολή. Στην Αμερική, ναι. Η Αμερική είναι μια περιοχή του πλανήτη, όπου η αντίθεση ανάμεσα σε συγκρουόμενα παραδείγματα συνεχίζει να είναι πολύ επίκαιρη. Δεν ήταν μόνο το Μεξικό, το Πουέρτο Ρίκο ή η Κούβα οι χώρες στις οποίες επιτέθηκαν ή εισέβαλλαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, ούτε και οι εισβολές συνέβησαν μόνο τον 19ο αιώνα. Στον 20ο αιώνα, οι ΗΠΑ επέμβηκαν στρατιωτικά σε σχεδόν δέκα χώρες της περιοχής, δημιούργησαν προτεκτοράτα, βάσεις, εγκατέστησαν στρατούς και διακήρυξαν πολιτικές για να επιτύχουν την εμπορική επέκταση, την κατάκτηση και την πολιτιστική υποταγή. Αυτή η διαδικασία αποτυπώθηκε το 1935 από τον Στρατηγό του Σώματος Πεζοναυτών, Ο. Μπάτλερ, έναν άμεσο ενεργό πρωταγωνιστή αυτών των «υπηρεσιών».

«Είμαι 33 χρόνια και 4 μήνες στην ενεργό υπηρεσία – έγραψε ο Μπάτλερ- ως μέλος της πιο ευέλικτης στρατιωτικής δύναμης αυτής της χώρας: το σώμα πεζοναυτών. Υπηρέτησα σε όλες τις ιεραρχίες, από ανθυπολοχαγός έως στρατηγός, υπήρξα το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της υπηρεσίας μου το πρώτο πιστόλι για τους μεγάλους επιχειρηματίες, την Γουόλ Στριτ και για τους τραπεζίτες. Με μια λέξη, υπήρξα το πιστόλι του καπιταλισμού. Έτσι, για παράδειγμα, το 1914, βοήθησα ώστε το Μεξικό και ειδικότερα το Ταμπίκο, να καταλήξει εύκολη λεία για τα πετρελαϊκά βορειοαμερικανικά συμφέροντα. Βοήθησα ώστε η Αϊτή και η Κούβα να γίνουν αξιοπρεπείς περιοχές για συλλογή ενοικίων εκ μέρους της τράπεζας National City Bank.

Μεταξύ 1909 και 1912, βοήθησα στην ειρήνευση της Νικαράγουα για τον Διεθνή Τραπεζικό Οίκο Brown Brothers. Το 1916, έδωσα τη λύση στη Δομινικανή Δημοκρατία εξ ονόματος των βορειοαμερικανικών συμφερόντων στη βιομηχανία ζάχαρης. Το 1903, βοήθησα στην «ειρήνευση» της Ονδούρας προς όφελος των βορειοαμερικανικών φρουτεμπορικών εταιρειών και το 1917, βοήθησα ώστε η Στάνταρ Όιλ να μπορέσει να προχωρήσει το δρόμο της ανενόχλητη».

Ποια είναι η ουσιαστική διαφορά των στόχων ανάμεσα σε αυτά που καταμαρτυρεί ο Μπάτλερ και την προέλαση των γερμανικών μεραρχιών στην Ευρώπη σε δύο παγκόσμιους πολέμους; Μετά το 1945, οι ΗΠΑ επιτέθηκαν στρατιωτικά σε πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής. Πρωτοβουλίες των ΗΠΑ όπως «Η Αμερική για τους Αμερικανούς» (“América para los Americanos”), 1823, η πολιτική της «Καλής Γειτονίας» (“Buen Vecino”), 1933, η πολιτική της «Δίκαιης Συμφωνίας» (“Trato Justo”), στα 1940, η πολιτική της «Καλής συνεργασίας» (“Buen Socio”), στα 1950, η «Συμμαχία για την Πρόοδο» (“Alianza para el Progreso”), στα 1960, η «Πρωτοβουλία για τις Αμερικές» (“Iniciativa para las Américas”), στα 1990, το κάλεσμα για μια «Σύνοδο Κορυφής των Αμερικών» (“Cumbre de las Américas”), το 2001, με στόχο τη δημιουργία μιας Περιοχής Ελεύθερου Εμπορίου των Αμερικών η οποία απέτυχε, καθώς και άλλες, καταδεικνύουν έναν στόχο της αυτοκρατορίας μοναδικό, διαχρονικό, εκφρασμένο χωρίς ταμπού, από τον επίσης Στρατηγό Κ. Πάουελ (2004), και που είναι «Να εγγυηθούμε για τις βορειοαμερικανικές επιχειρήσεις τον έλεγχο μιας περιοχής που να εκτείνεται από την Ανταρκτική, καθώς και την ελεύθερη πρόσβαση – χωρίς κανενός είδους εμπόδια- των προϊόντων, υπηρεσιών, τεχνολογίας και των κεφαλαίων μας, σε όλο το ημισφαίριο».

Ένα χρόνο πριν την επίθεση στην Πλάγια Χιρόν, το 1961, ο βορειοαμερικανός δημοσιογράφος Χέρμπερτ Μάθιους είχε ήδη παρατηρήσει: «Στα 30 χρόνια που είμαι στους New York Times, ποτέ

δεν είδα ένα τόσο μεγάλο θέμα να τυγχάνει τόσο κακής κατανόησης, τόσο άσχημου χειρισμού και τόσο κακής ερμηνείας, όσο η κουβανική Επανάσταση». Ήταν προφητικός ο Χέρμπερτ Μάθιους. Λίγο αργότερα ο πρώην πρόεδρος Κένεντι θα δήλωνε ότι «οι ΗΠΑ δεν μπορούν να επιτρέψουν να υπάρχει μια κομμουνιστική χώρα κοντά στις ακτές της... οι ΗΠΑ πρέπει να προσφύγουν σε έναν αεροπορικό και ναυτικό αποκλεισμό. Εάν αυτό αποτύχει, θα πρέπει να προσφύγουμε στον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών. Εάν και αυτό αποτύχει, τότε θα πρέπει να αναλάβουμε δράση εμείς οι ίδιοι. Αυτό σημαίνει άμεση στρατιωτική επέμβαση. Εάν όλα τα υπόλοιπα αποτύχουν, εγώ θα το υποστήριζα».

Και το υποστήριξε. Όπως εξομολογήθηκε ο Ρίτσαρντ Νίξον, μετά την ήττα στη Χιρόν, ο πρόεδρος Κένεντι, συναντήθηκε με το Γενικό Επιτελείο και τα μέλη του συμβουλίου του και τους είπε κατάμουτρα με γλώσσα ελάχιστα φιλική: «ο κάθε ένας από αυτά τα παλιόσκυλα με τα οποία διαβουλευτήκα, με διαβεβαίωσε ότι το σχέδιο θα είχε επιτυχία». Σίγουρα, η Χιρόν έδειξε την ενδογενή ικανότητα αντίστασης μιας κουβανικής σοσιαλιστικής Επανάστασης, που ήταν πια στην εξουσία, και θα πέραγε στην ιστορία σαν την πρώτη μεγάλη ήττα του ιμπεριαλισμού στην Αμερική.

Ο αποκλεισμός των ΗΠΑ ενάντια στην Κούβα είναι παρόμοιος με το φασιστικό δόγμα της «χρήσης του άμαχου πληθυσμού» στα μετόπισθεν, από πλευράς Γερμανίας κατά τη διάρκεια του ΙΙ Παγκοσμίου Πολέμου. Σήμερα οι ΗΠΑ όχι μόνο διατηρούν τον αποκλεισμό, αλλά είναι και βυθισμένες σε μια εκστρατεία απαξίωσης ενάντια στην Κούβα, προκατασκευάζοντας αιτίες για να τον εντατικοποιήσουν και να τον διαιωνίσουν. Δεν έχει σταματημό η ενορχηστρωμένη, πολιτικοποιημένη και επιλεκτική μεταχείριση του θέματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με μοναδικό στόχο να προκαλέσουν μια στροφή προς τα δεξιά σε ολόκληρο τον κόσμο και να αποσιωπήσουν το τεράστιο κοινωνικό έργο της Επανάστασης σε

αυτό το θέμα. Δεν έχει σταματημό η στρατολόγηση και χρηματοδότηση μισθοφόρων με σκοπό την προώθηση μιας αλλαγής «από τα μέσα». Οι ΗΠΑ αποκλείουν την Κούβα. Αλλά δεν βγάζουν μιλιάρη μπροστά σε πραξικοπήματα εκλεγμένων προέδρων, όπως στην Ονδούρα, την Παραγουάη, την Βραζιλία ή την Νικαράγουα.

Η αντι-σοσιαλιστική λογική στην Αμερική συνέχισε και συνεχίζει. Όταν ο Σαλβαδόρ Αγιέντε κερδίζει την προεδρία της Χιλής, ο Κίσινγκερ λέει στο Ρίτσαρντ Νίξον «ότι δεν ήταν δυνατόν να επιτρέψουμε σε ανεύθυνους λαούς να εκλέγουν τους κυβερνήτες τους». Πιο πρόσφατα, ένας υπηρέτης της αυτοκρατορίας αποκάλυψε το λαό της Βενεζουέλας «ηλίθιο λαό», επειδή είχε εκλέξει νόμιμα τον Ούγκο Τσάβες ως συνταγματικό πρόεδρο της Βενεζουέλας.

Τα «πλεονεκτήματα» του καπιταλισμού στην Κούβα (1898-1958).

Έξι δεκαετίες μετά την επέμβαση, ο καπιταλισμός που εισήχθη στην Κούβα από τις ΗΠΑ είχε «επιτύχει» η ανεργία να είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι στην Γαλλία και την Ιταλία μαζί. Μια σφυγμομέτρηση που πραγματοποιήθηκε από την Πανεπιστημιακή Ένωση Καθολικών της Αβάνας το 1957 μεταξύ των εργατών γης, κατέδειξε ότι μόνο το 2% κατανάλωνε αυγά, το 4% κατανάλωνε κρέας και το 43% ήταν αναλφάβητοι. Στην ύπαιθρο, τα «επιτεύγματα» του καπιταλισμού που επιβλήθηκε από τις ΗΠΑ ήταν πιο ορατά: 500.000 εργάτες δεν είχαν γη και 200.000 οικογένειες δεν είχαν που να σπείρουν, για να μπορέσουν να τραφούν. 100.000 μικροί καλλιεργητές έπρεπε να δουλεύουν σε ξένη γη. Υπήρχαν 200.000 καλύβες και χαμόσπιτα. 400.000 οικογένειες ζούσαν σε επαίσχυντες παράγκες.

Τα μονοπωλιακά τσιφλίκια και η αγροτική μπουρζουαζία που αντιπροσώπευαν το 11% των ιδιοκτητών γης, κατείχαν το 76% όλης της καλλιεργήσιμης έκτασης. Και πάνω από το 50% της καλύτερης καλλιεργήσιμης γης της Κούβας ήταν στα χέρια ξένων. Ειδικότερα, ο

καπιταλισμός υπήρξε «δραστήριος και επιτυχημένος» στην ζώνη του Δεύτερου Ανατολικού Μετώπου «Φρανκ Παίς». Σύμφωνα με τον Ραούλ Κάστρο,

«...το νίκελ, ο σίδηρος, το χρώμιο και το κοβάλτιο τα εκμεταλλεύονταν χωρίς εξαίρεση βορειοαμερικανικά μονοπώλια, σύμφωνα με τα στρατηγικά συμφέροντα του βορειοαμερικανικού ιμπεριαλισμού... Βρήκαμε ότι, από τις 18 εργοστασιακές εγκαταστάσεις ζάχαρης, οι 11 ήταν ιδιοκτησίας ξένων εταιρειών, οι 9 από αυτές βορειοαμερικανικές. Όπου κι αν κοιτούσαμε βλέπαμε εκμετάλλευση, πείνα, δυστυχία, αναλφαβητισμό, ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής, ανεργία, τσιφλίκια, εξώσεις αγροτών, εκμετάλλευση. Και όλα είχαν μια κυρίαρχη σφραγίδα: την νέο-αποικιοκρατία των γιάνκηδων. Γιάνκηδες στο βορρά, γιάνκηδες στο νότο, γιάνκηδες ολόγυρά μας. Των γιάνκηδων ήταν και οι φονικές οβίδες που ισοπέδωναν αγροικίες και χωριά και αποδεκάτιζαν τη ζωή ολόκληρων οικογενειών, γιάνκη και η νοοτροπία των μισθοφόρων που τους χρησίμευαν ως βασανιστές, επιστάτες και κλεπταποδόχοι».

Σχεδόν 60 χρόνια μετά την βορειοαμερικανική επέμβαση, μόνο το 58% των κατοικιών διέθετε ηλεκτρικό και 2,8 εκατομμύρια κουβανοί φώτιζαν τα σπίτια τους όπως μπορούσαν. Το 75,2% του πληθυσμού δεν είχε ούτε καταψύκτη ούτε ψυγείο. 60 χρόνια μετά τη βορειοαμερικανική επέμβαση, το 90% των παιδιών της υπαίθρου έπασχε από παράσιτα.

Ο Κάρλος Ραφαέλ Ροντρίγκες παρατηρούσε εύστοχα ότι, «ο ιμπεριαλισμός είχε επιτύχει τον έλεγχο των μέσων ιδεολογικής χειραγώγησης των μαζών, της οποίας η άνοδος και η επιρροή ήταν τόσο σημαντική, που η πλειοψηφία του λαού, συμπεριλαμβανομένου και ενός σημαντικού μέρους του βιομηχανικού προλεταριάτου, κατέληξαν αποπροσανατολισμένοι και παραπληροφορημένοι, σε σχέση με τον πραγματικό ρόλο των μονοπωλίων και της κυβέρνησης

των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής στην ιστορική εξέλιξη της Κούβας».

Παρόλα αυτά, ο πρώην πρόεδρος Τζ. Φ. Κένεντι δεν ήταν καθόλου αποπροσανατολισμένος. Στις 24 Οκτωβρίου του 1963 εξέφρασε κατηγορηματικά, «Πιστεύω ότι δεν υπάρχει καμιά χώρα στον κόσμο στην οποία, η αποικιοποίηση στην οικονομία, η ταπείνωση και η εκμετάλλευση να ήταν μεγαλύτερες απ' ό,τι στην Κούβα, εν μέρει εξαιτίας της πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του Μπατίστα».

Υποστηριζόμενος από τις ΗΠΑ, στις 10 του Μάρτη του 1952, ο αρχηγός του στρατού, Φουλχένσιο Μπατίστα, έκανε στρατιωτικό πραξικόπημα και κατάργησε το Σύνταγμα της Δημοκρατίας. Στους 16 μήνες και 10 μέρες, ύστερα από μυστική προετοιμασία, μια πολυάριθμη ομάδα νέων μαχητών επαναστατών, ο νεαρός Φιντέλ Κάστρο Ρους και οι σύντροφοί του, επιτέθηκαν στο Στρατόπεδο Μονκάδα στο ανατολικό Σαντιάγκο ντε Κούβα, και σε αυτό του Μπαγιάμο. Τότε, κατά τη διάρκεια της δίκης του για τα γεγονότα της Μονκάδα, ήταν που ο Φιντέλ διατυπώνει δημοσίως το πρόγραμμα για τον επαναστατικό μετασχηματισμό της Κούβας, το *Η Ιστορία θα με δικαιώσει*, που αποτελεί το σημείο καμπής στην ιστορία της Κούβας.

Το πρόγραμμα της Μονκάδα προϋπόθετε την πραγματοποίηση μιας σειράς επαναστατικών μετασχηματισμών, στον ίδιο βαθμό όπου αυτοί δεν θα ξεπερνούσαν το Σύνταγμα της Δημοκρατίας που είχε εγκριθεί το 1940, και είχε ποδοπατηθεί και ανασταλεί το 1952 από τον Μπατίστα. Το άρθρο Νο.87 αυτού του Συντάγματος συνηγορεί υπέρ της «νομιμότητας της ατομικής ιδιοκτησίας κατανοώντας της ως ύψιστο αγαθό κοινωνικής λειτουργίας». Παρόλα αυτά, στο ίδιο ντοκουμέντο εκφράζεται ότι ο πρώτος επαναστατικός νόμος «θα επέστρεφε στο λαό την κυριαρχία του και θα διακήρυττε το σύνταγμα του 1940 ως πραγματικό ανώτερο νόμο του Κράτους,

μέχρις ότου ο λαός αποφασίσει να το τροποποιήσει ή να το αλλάξει». Οι νόμοι που θα εφαρμόζονταν θα ήταν προς την κατεύθυνση της επαναστατικής λύσης των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων της Κούβας.

Το Πρόγραμμα της Μονκάδα,

- Δεν επεδίωκε το στόχο να εγκαθιδρύσει στην Κούβα το σοσιαλισμό. Έθετε το μέγιστο κοινωνικών και επαναστατικών καθηκόντων, που εκείνη τη στιγμή μπορούσε ο λαός να θέσει μπροστά του, και που είχαν κατεύθυνση ενάντια στις ρίζες της νέο-αποικιακής κυριαρχίας.
- Εξέφρασε το σπέρμα των κοινωνικών πολιτικών της Επανάστασης στην πρώτη της φάση και σημαδεύει μια σημαντική στιγμή στην πολιτική και κοινωνική κουβανική σκέψη. Αναπτύσσει την απαραίτητη κοινωνική διάγνωση, θέτοντας την αντίληψη του μετασχηματισμού προς μια νέα ηθική και πολιτική διάσταση του κοινωνικού στοιχείου στην Κούβα, προτείνοντας την σύνδεση ενός εγχειρήματος μαζικών κοινωνικών καινούριων κατακτήσεων, με την απόκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας, της πολιτικής εξουσίας, μέσω του ένοπλου αγώνα, ως μοναδικό δυνατό δρόμο για την πραγματοποίηση των κοινωνικών μετασχηματισμών.

Επιπλέον, η επίθεση στο στρατόπεδο Μονκάδα έβγαλε στην παλαιότερα τρία νέα στοιχεία στη σύγχρονη ιστορία της Κούβας: μια νέα ηγεσία· ένα νέο πολιτικο-επαναστατικό κίνημα: το Κίνημα της 26ης Ιουλίου, και μια νέα μορφή αγώνα για την επίτευξη των στόχων μετασχηματισμού: τον ένοπλο αγώνα, που ήταν για τις αντικειμενικές συνθήκες της χώρας, ο μόνος δυνατός τρόπος τότε, ώστε να ξεκινήσει ένας βαθύς επαναστατικός μετασχηματισμός.

Ο Φιντέλ Κάστρο έθεσε μπροστά του τον συγκεκριμένο στόχο της «κατάληψης της εξουσίας επαναστατικά». Κατανοούσε την

αναγκαιότητα της κατάληψης της πολιτικής εξουσίας ως υποχρεωτική συνθήκη για την ανάπτυξη της κοινωνικής επανάστασης που επιχειρούσε, διότι μέσω των παραδοσιακών οδών της πολιτικής που ακολουθούνταν μέχρι τότε στην Κούβα, δεν έφταναν πουθενά.

«Η στρατηγική νίκη»

Η Κούβα ήταν η τελευταία αποικία στην Αμερική που απελευθερώθηκε από την ισπανική μητρόπολη. Και θα ήταν η πρώτη χώρα της Αμερικής που έκανε μια σοσιαλιστική Επανάσταση, η οποία ήταν έργο του κουβανικού λαού, δεν εισήχθη από καμία χώρα, δεν συμμετείχαν σε αυτήν ξένα στρατεύματα, ούτε όπλα, ούτε άρματα μάχης, ούτε αεροπλάνα.

Το λαϊκο-δημοκρατικό στάδιο της Επανάστασης διήρκεσε μεταξύ 1ης Γενάρη του 1959 και 15 Απρίλη του 1961, ημερομηνία στην οποία ο Φιντέλ διακήρυξε το σοσιαλιστικό της χαρακτήρα σε μια μαζική εκδήλωση, για να καταδικάσει τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς όπου πριν λίγες ώρες είχε πέσει θύμα η χώρα, και που αποτέλεσαν το προοίμιο της επέμβασης στη Χιρόν. Έτσι, όταν στις 16 Απρίλη 1961 οι κουβανικές δυνάμεις μπαίνουν στη μάχη απέναντι στη μισθοφορική μπριγάδα, που προσπάθησε να εισβάλει στη χώρα από τον Κόλπο των Χοίρων με την αποδεδειγμένη υποστήριξη των ΗΠΑ, ήδη πια μάχονταν για να υπερασπίσουν την Σοσιαλιστική Πατρίδα από μια ξένη επίθεση.

Από τη διάγνωση στον μετασχηματισμό.

Οι επαναστατικοί νόμοι και τα βήματα της κουβανικής Επανάστασης, μέχρι και τις μέρες μας, είναι ευρέως γνωστά και δεν είναι νεκρό γράμμα. Αυτά φέρουν ένα βαθύ ταξικό χαρακτήρα, είχαν και έχουν κατεύθυνση να ωφελήσουν τις πιο ταπεινές και ξεχασμένες τάξεις και στρώματα, τον λαό. Κάποια από αυτά,

- Η βαθιά Αγροτική Μεταρρύθμιση, σοσιαλιστική, χωρίς βίαιη κολεκτιβοποίηση.
- Η εθnicoποίηση των βορειοαμερικανικών επιχειρήσεων.
- Η Γενική Μεταρρύθμιση της Εκπαίδευσης, δημιουργώντας ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα, εντελώς δωρεάν. Η μετατροπή των στρατοπέδων σε σχολεία. Η καθολική εκπαίδευση στην Κούβα είναι συνταγματικό δικαίωμα. Όταν νίκησε η Επανάσταση υπήρχαν 6.286 επαγγελματίες από τους οποίους μετανάστευσε το 50%. Η Επανάσταση μόρφωσε πάνω από ένα εκατομμύριο νέους επαγγελματίες.
- Η δημιουργία ενός Σοσιαλιστικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Η κοινωνική ασφάλιση είναι συνταγματικό δικαίωμα.
- Η δημιουργία ενός επαναστατικού Συστήματος Υγείας, δωρεάν. Η δημιουργία μιας Αγροτικής Κοινωνικής Ιατρικής Υπηρεσίας. Η μείωση των τιμών στα φάρμακα. Η δημιουργία εκστρατειών κατά των επιδημιών. Η δημιουργία ενός συστήματος Ιατρικών Ινστιτούτων. Η δημιουργία ενός Συστήματος Οικογενειακών Γιατρών και η εφαρμογή της αντίληψης της προληπτικής ιατρικής σε όλο το Σύστημα υγείας. Η υγεία του πληθυσμού είναι συνταγματικό δικαίωμα. Είναι ευθύνη του Κράτους και καλύπτει όλους τους πολίτες ισότιμα.
- Η δημιουργία μια επιστημονικής και τεχνολογικής Πολιτικής.
- Η δημιουργία μιας νέας και ρωμαλέας πολιτικής πολιτισμού και αθλητισμού.
- Η δημιουργία των Επαναστατικών Ενόπλων Δυνάμεων και ένα ρωμαλέο Σύστημα Πολιτικής Άμυνας.
- Η δημιουργία μιας νέας εξωτερικής πολιτικής της σοσιαλιστικής Επανάστασης.

- Η οικοδόμηση μιας νέας δομικής σοσιαλιστικής βάσης της οικονομίας της Κούβας.

Αυτοί και άλλοι βαθιοί μετασχηματισμοί γέννησαν μία επαναστατική σοσιαλιστική πρακτική καινούρια στην ιστορία της Κούβας, στην οποία η κατανόηση σχετικά με την αναγκαιότητα να περάσουμε από την θεωρητική διάγνωση στον κοινωνικό μετασχηματισμό στην ανθρώπινη πρακτική, είναι επίσης μια σοσιαλιστική πράξη, επαναστατική. Και κάνει τη διαφορά. Αποτελεί ουσία του μαρξισμού, της σκέψης του Μαρτί και του Φιντέλ. Με πολύ ταπεινότητα είναι αυτό που προσπάθησε να κάνει η Κούβα, μετατρέποντας τον κοινωνικό μετασχηματισμό σε μέτωπο αγώνα, που παλεύει όχι μόνο και όχι τόσο για τον ίδιο της τον εαυτό, αλλά για «τους φτωχούς αυτού του κόσμου», όπως θα έλεγε ο Μαρτί, για ένα «νέο δόγμα παγκόσμιας αλληλεγγύης», όπως θα έλεγε ο Φιντέλ. Κάνοντάς το όχι από ευσπλαχνία ή φιλανθρωπία, αλλά από κοινωνική δικαιοσύνη, η σοσιαλιστική Επανάσταση στην Κούβα αγκάλιασε αμέσως ηθικές αρχές στην δράσης της μέσα και έξω από τη χώρα, που την κάνουν ανώτερη από αυτό που προτείνει ο άγριος καπιταλισμός: αγκάλιασε τις ιδέες του διεθνισμού, του ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης.

Από το 1953, με την απολογία του *Η Ιστορία θα με δικαιώσει* και μέχρι τις μέρες μας, ο Φιντέλ Κάστρο συλλαμβάνει και αναπτύσσει μια καινούρια ιστορική πρακτική αλληλεγγύης, διεθνισμού και ανθρωπισμού, ως ουσιαστικά συστατικά μιας νέας σκέψης και πράξης του σοσιαλισμού. Το 2006 προειδοποίησε ότι «δεν είναι καλό που αναπτύσσονται σε όλο τον κόσμο ισχυρά εθνικά αισθήματα, διότι οι ανησυχίες και οι προβληματισμοί δεν πρέπει να είναι μόνο εθνικοί, αλλά και παγκόσμιοι. Ο κόσμος πρέπει να αναπτύξει αισθήματα διεθνιστικά και ένα δόγμα παγκόσμιας αλληλεγγύης». Με τον Φιντέλ Κάστρο, όλη η Κούβα και ο λαός της, οι γιατροί της, οι δάσκαλοί της, αγκαλιάζουν το «δόγμα της παγκόσμιας αλληλεγγύης».

Η πρακτική που προωθήθηκε από την κουβανική Επανάσταση να δημιουργήσει και να μοιραστεί –κάτω από την αρχή του «μοιραζόμαστε αυτό που έχουμε, όχι αυτό που μας περισσεύει»-, τα αποτελέσματα της επιστήμης σε εθνικό επίπεδο, της δημόσιας υγείας, της εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων κοινωνικών και οικονομικών πεδίων, και κυρίως να το κάνει με τα φτωχά κράτη, αποτελεί μια πολύ χειροπιαστή έκφραση, στην ιστορική, πρακτική και θεωρητική της διάσταση, ενός νέου επαναστατικού και σοσιαλιστικού παραδείγματος, που έρχεται σε αντίθεση μετωπικά με τις νεοφιλελεύθερες, οικονομίστικες και αναπτυξιακές αντιλήψεις του καπιταλισμού, όπου το κεφάλαιο είναι το κέντρο και όχι ο άνθρωπος. Σε αυτή την καινούργια μάχη από τον άνθρωπο, ενάντια στην κοινωνική αδικία –για πολλούς ουτοπική-, είναι που έχει γεννηθεί για πάντα, και εξελίσσεται πλήρως, ο νέος άνθρωπος για τον οποίον μίλησε ο Τσε Γκεβάρα, πάντοτε στον αγώνα για τον μετασχηματισμό του ανθρώπου ως έργο ατελείωτης αγάπης.

Ο διεθνισμός και ο ανθρωπισμός της Επανάστασης είναι σοσιαλισμός.

Η πρώτη κουβανική αποστολή ιατρικής βοήθειας στο εξωτερικό ξεκίνησε το 1963 προς την Αλγερία, με 55 συνεργάτες. Στη συνέχεια, μέχρι και τις 30 Απρίλη του 2017, είτε επρόκειτο για δωρεάν ιατρική βοήθεια είτε για προγράμματα συνεργασίας, οι κουβανοί γιατροί και το παραϊατρικό προσωπικό φρόντισαν σε άλλες χώρες περισσότερους από 580 εκατομμύρια ανθρώπους, το ένα τρίτο από αυτούς με επισκέψεις στα σπίτια τους, γενικά σπίτια πολύ φτωχά και με δύσκολη πρόσβαση. Έχουν πραγματοποιήσει 11 εκατομμύρια χειρουργικές επεμβάσεις. 3 εκατομμύρια γέννες. Έχουν κάνει 14 εκατομμύρια εμβολιασμούς.

Το 1960, η Κούβα έστειλε άμεση βοήθεια στη Χιλή, εξαιτίας των επιπτώσεων του σεισμού στη Βαλβίδια, που προκάλεσε δύο χιλιάδες

νεκρούς και δύο εκατομμύρια πληγέντες. Το έκανε ξανά με 34 γιατρούς, το 2010, εξαιτίας ενός σεισμού 8,8 βαθμών. Σε διάστημα 9 μηνών, που παρέμεινε η μπριγάδα, έκαναν 3.000 χειρουργικές επεμβάσεις και 79 χιλιάδες ιατρικές επισκέψεις στη Χιλή.

Από τη δεκαετία του 1970 η Κούβα ξεκίνησε ένα πρόγραμμα βοήθειας για να αναπτύξει τη δημιουργία σχολών ιατρικής σε φτωχές χώρες. Αυτό κατορθώθηκε στην Υεμένη, τη Γουιάνα, την Αιθιοπία, την Ουγκάντα, την Γκάνα, την Γκάμπια, την Γουινέα Εκουατοριάλ, την Αϊτή, την Γουινέα Μπισσάου, το Ανατολικό Τιμόρ, μεταξύ άλλων. Πάνω από 1500 κουβανοί καθηγητές δουλεύουν σε σχολές ιατρικής σε 9 χώρες και οι Κουβανικές Ιατρικές Μπριγάδες στο εξωτερικό καλύπτουν την μόρφωση περίπου 40.000 φοιτητών ιατρικής, νοσηλευτικής και τεχνολογίας υγείας, καθώς και την μεταπτυχιακή μόρφωση περισσότερων από 5 χιλιάδων ειδικευμένων. Στα προηγούμενα, να προσθέσουμε ότι απευθείας στην Κούβα έχουν αποφοιτήσει περίπου 32 χιλιάδες φοιτητές από 108 χώρες, σε διάφορες ιατρικές ειδικότητες.

Σε διάστημα 21 χρόνων -1990 έως 2011-, η Κούβα περιέθαλψε δωρεάν 26.114 θύματα, από το πυρηνικό ατύχημα στο Τσερνομπίλ. Το 84% ήταν παιδιά που προέρχονταν από την Ουκρανία, τη Ρωσία και τη Λευκορωσία. Από το 1998 μέχρι το 2011, στην πόλη Εβπατόρια της Κριμαίας, εργάστηκε μια κουβανική ιατρική μπριγάδα που περιέθαλπε έξι χιλιάδες άτομα ετησίως.

Στις 4 Δεκεμβρίου του 1998, έφτασε στην Αϊτή η πρώτη Κουβανική Ιατρική Μπριγάδα για να συνδράμει το λαό της στην επιδημία της χολέρας, που ξέσπασε μετά τον τυφώνα Τζώρτζ. Εκεί βρίσκονταν, όταν ένας σεισμός 7,0 βαθμών κατέστρεψε την Αϊτή στις 12 Ιανουαρίου του 2010, προκαλώντας 316 χιλιάδες νεκρούς. Η κουβανική μπριγάδα φρόντισε 34.500 ασθενείς, έκανε 2.728 χειρουργικές επεμβάσεις. Η Κούβα παραμένει στην Αϊτή, χωρίς

διακοπή, μέχρι σήμερα, στηρίζοντας τη μάχη ενάντια στη χολέρα. Καθ' όλο αυτό το διάστημα, έχουν γίνει πάνω από 300 χιλιάδες εγχειρήσεις. Έδωσαν ξανά την όραση σε 53 χιλιάδες ανθρώπους.

Το 1999, η Κούβα ιδρύει στην Αβάνα την Λατινοαμερικάνικη Σχολή Ιατρικής (ΕΛΑΜ), ως μέρος του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Υγείας. Σύμφωνα με τον πρώην Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Μπαν Κι Μουν, «η ΕΛΑΜ είναι η πιο προχωρημένη σχολή του κόσμου». Μορφώνει γιατρούς δωρεάν για όλον τον κόσμο και ειδικότερα για τις φτωχές χώρες. Το μόνο που ορίζεται ως προϋπόθεση είναι μετά την αποφοίτηση τους, να επιστρέψουν και να εργαστούν στις ταπεινές γειτονιές τους ανταποδίδοντας έτσι, αυτά που έμαθαν, σε αυτούς που το έχουν ανάγκη. Στις 20 Αυγούστου του 2005, αποφοίτησαν από την ΕΛΑΜ οι πρώτοι 1610 γιατροί. Έχει 1500 εγγραφές φοιτητών ετησίως, και ένα σύνολο περίπου 10.000. Σήμερα, έχει φοιτητές από όλες τις ηπείρους που ανήκουν σε 80 εθνότητες. Ανάμεσα στους αποφοίτους φιγουράρουν ήδη 170 βορειοαμερικανοί γιατροί, στον οποίων τη χώρα η φοίτηση στην ιατρική κοστίζει 200 χιλιάδες δολάρια.

Στις 8 Ιουλίου του 2004, ξεκίνησε η «Επιχείρηση Θαύμα» ("Operación Milagro"), ένα πρόγραμμα ιατρικής φροντίδας για να μειώσει την τύφλωση που μπορεί να προληφθεί, στην Καραϊβική, την Κεντρική και Νότια Αμερική. Το Ιούλιο του ίδιου έτους, έφτασαν στην Κούβα οι πρώτοι ασθενείς από τη Βενεζουέλα. Εκείνο τον ίδιο μήνα, προσφέρθηκε το πρόγραμμα σε 15 χώρες της Καραϊβικής και 2 μήνες μετά, σε 12 χώρες της Λατινικής Αμερικής. Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, δείχνουν ότι έχουν εγχειριστεί ήδη 4.425.921 ασθενείς. Το πρόγραμμα αγκαλιάζει 34 χώρες, συμπεριλαμβανομένων ασθενών από την Αφρική.

Το 2005, 50 κουβανοί γιατροί φτάνουν στο Μεξικό για να συνδράμουν όσους επλήγησαν από την υπερχειλίση των ποταμών

και των φραγμάτων, που βύθισε το 80% της περιοχής Ταμπάσκο. Το ίδιο εκείνο έτος, δημιουργήθηκε η Ιατρική Μπριγάδα Χένρι Ριβ, αποτελούμενη από 1586 γιατρούς, με στόχο να στηρίξει τους πληγέντες από τον τυφώνα Κατρίνα στις ΗΠΑ, χώρα που αρνήθηκε να λάβει την ανιδιοτελή βοήθεια της Κούβας.

Το Πακιστάν υπέστη έναν φοβερό σεισμό στις 8 Οκτώβρη του 2005. Σε μόνο μερικές ώρες, πέθαναν 45.000 άνθρωποι. 3 εκατομμύρια έμειναν άστεγοι. Η Κούβα έστειλε μια επείγουσα βοήθεια από 2379 γιατρούς και παραϊατρικό προσωπικό, οι οποίοι σε δύσκολες συνθήκες περιέθαλψαν 1,8 εκατομμύρια ανθρώπους, πραγματοποίησαν πάνω από 600 χιλιάδες ιατρικές επισκέψεις. Τον Φεβρουάριο του 2016, αποφοίτησαν στην Κούβα οι πρώτοι 300 πακιστανοί γιατροί. Επίσης, μια κουβανική ιατρική μπριγάδα αποτελούμενη από 135 άτομα μεταφέρθηκε άμεσα στην Ιάβα της Ινδονησίας, για να βοηθήσει τα θύματα του σεισμού της 27ης Μαΐου του 2006, ζώντας 8 μήνες μαζί τους στην περιοχή.

Μέχρι σήμερα, η Ιατρική Μπριγάδα Χένρι Ριβ έχει στη σύνθεσή της 10 χιλιάδες συνεργάτες και 4 χιλιάδες από αυτούς έχουν εκπληρώσει αποστολές πολύ δύσκολες, εξαιτίας τυφώνων ή σεισμών, στη Γουατεμάλα, το Πακιστάν, τη Βολιβία, την Ινδονησία, το Μεξικό, το Περού και την Κίνα. Το 2005, η Κούβα είχε 130 χιλιάδες επαγγελματίες υγείας και 25.845 από αυτούς εκπλήρωναν διεθνιστικές αποστολές σε 66 χώρες του κόσμου. Συνολικά, φρόντισαν έναν πληθυσμό σχεδόν 86 εκατομμυρίων κατοίκων, 35 εκατομμύρια από αυτούς στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, και 50 εκατομμύρια στην Αφρική και την Ασία. Σήμερα, υπάρχουν 28.500 κουβανοί γιατροί σε 103 χώρες του κόσμου.

Το 2014, μετά από αίτημα των Ηνωμένων Εθνών και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, 262 κουβανοί γιατροί και νοσοκόμες έφυγαν για τη Σιέρα Λεόνε, τη Γουινέα και τη Λιβερία, για

να καταπολεμήσουν τον Έμπολα, παραμένοντας στην περιοχή για 7 μήνες μέχρι να ελεγχθεί η επιδημία. Ένας από αυτούς αρρώστησε βαριά από τον ιό Έμπολα και αφού κατάφερε να σώσει τη ζωή του και να αποκατασταθεί, ζήτησε να επιστρέψει στο πόστο του. Και αυτό έκανε.

Πάνω από 25 χιλιάδες κουβανοί δάσκαλοι έχουν προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες, εκπαίδευση και άμεση διδασκαλία σε πάνω από 30 χώρες. Ξεπερνά το νούμερο των 40 χιλιάδων, ο αριθμός των ξένων με υποτροφία που προέρχονται από 80 χώρες του κόσμου και που έχουν αποφοιτήσει δωρεάν από κουβανικές σχολές. Χάρη στην εκπαιδευτική μέθοδο «Ναι, εγώ μπορώ» ("Yo sí puedo"), περισσότεροι από 9 εκατομμύρια άνθρωποι έμαθαν να γράφουν και να διαβάζουν σε 30 χώρες. Από αυτούς 1,8 εκατομμύρια στη Βενεζουέλα, 700.000 στο Μεξικό, 300.000 στο Εκουαδόρ, 160.000 στην Αϊτή, 30.000 στην Αργεντινή, πάνω από 800.000 στη Βολιβία και τη Νικαράγουα. 2,5 εκατομμύρια στην Μοζαμβίκη, 1,4 εκατομμύρια στην Αγκόλα, 445 στην Ισπανία και 109 στην Αυστραλία, για να δώσουμε μόνο μερικά παραδείγματα. Πάνω από 90 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν συνεργαστεί αρμονικά με την Κούβα σε όλες αυτές τις αποστολές διεθνιστικής βοήθειας, καθώς και άλλες χώρες.

Μεταξύ 1975 και 1989, 300.000 κουβανοί εκπλήρωσαν το καθήκον της διεθνιστικής βοήθειας στον λαό της Αγκόλα, μετά από αίτημα της νόμιμης κυβέρνησής της, με επικεφαλής τον πρόεδρο Αγκουστίνο Νέτο. Η ανεξαρτησία της Αγκόλα, της Ναμίμπια και η καταστροφή του επονείδιστου καθεστώτος του απαρτχάιντ, δείχνουν ότι το αίμα που χύθηκε από περισσότερους από 2000 κουβανούς αποτέλεσε μια δοξασμένη συνεισφορά, μαζί με τους αφρικανούς αδερφούς μας, για την εξόφληση του χρέους τιμής προς μια Ήπειρο που ήταν θύμα του μισητού εμπορίου μαύρων, που σκλαβώθηκαν και αφανίστηκαν, σε

διάστημα αιώνων, στις φυτείες της Κούβας και άλλων χωρών της περιοχής.

Ορισμένες ιδιαιτερότητες της σοσιαλιστικής Επανάστασης στην Κούβα.

Οι θεωρίες αποτελούν εργαλεία ανάλυσης, μερικές φορές ιδιαίτερα, και η σύνθεσή τους συνδέεται άμεσα με τις πρακτικές που αυτές αντανakλούν. Όμως δεν υπάρχει κοινωνικο-οικονομική και πολιτική θεωρία για τα πάντα, ούτε και για πάντα. Γι' αυτό οι θεωρίες, ή εμπλουτίζονται ή δεν αντανakλούν την διαλεκτική.

Όπως έχει δείξει η επαναστατική πρακτική, οι επαναστατικές διαδικασίες έχουν ιδιαιτερότητες, περιεχομένου και ιστορικές, που συμβουλεύουν να προσεγγίσουμε τις διάφορες εμπειρίες χωρίς δογματισμούς ούτε μηχανιστικές μεταφορές, να πάρουμε υπόψη μας παράγοντες κλειδιά όπως η κοινωνική, οικονομική, πολιτική, ιστορική, θεωρητική, γεωγραφική διαφοροποίηση, σε τελευταία ανάλυση, το ειδικό αποφασιστικό βάρος των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών. Αν είναι έτσι τα πράγματα, είναι σωστή η παρατήρηση του Χοσέ Μαρτί πάνω στο γεγονός ότι «ούτε το βιβλίο των ευρωπαίων, ούτε το βιβλίο των γιάνκηδων δίνει τη λύση στο ισπανο-αμερικανικό αίνιγμα».

Κατά τη διάρκεια του XX σοσιαλιστικού αιώνα, έγινε ξεκάθαρο ότι οι επαναστατικές διαδικασίες απειλούνται από τα αντίθετά τους: τις αντεπαναστατικές διαδικασίες, αντισοσιαλιστικές, τόσο εσωτερικού όσο και εξωτερικού χαρακτήρα. Η πράξη έδειξε, ότι ακόμα κι αν διαθέτουμε πολλά πυρηνικά όπλα, αυτό δεν αποτελεί εγγύηση υπεράσπισης και συνέχειας μιας σοσιαλιστικής διαδικασίας. Επίσης έδειξε ότι, ακόμα κι αν υπάρχουν προβλήματα για επίλυση στη θεωρία, το πρωταρχικό πρόβλημα συνεχίζει να έγκειται στην πράξη που μετασχηματίζει την κοινωνία, πράγμα που απαιτεί θυσίες.

Μια από τις ιδιαιτερότητες της κουβανικής Επανάστασης είναι ότι έγινε σε μια χώρα χωρίς μεγάλους φυσικούς πόρους, χωρίς πετρέλαιο, κάτω από την ίδια τη μύτη της μεγαλύτερης ιμπεριαλιστικής δύναμης στην ιστορία. Μια Επανάσταση που αντιστάθηκε στην εξαφάνιση του σοσιαλιστικού στρατοπέδου και της Σοβιετικής Ένωσης, υπολογίζοντας μόνο στο πνεύμα της λαϊκής αντίστασης, έχοντας σαν βάση την εθνική ενότητα και τη δοκιμασμένη καινοτόμα ικανότητα του λαού της, όμως καθόλου δεν εγκατέλειψε ούτε μία από τις επαναστατικές αρχές της, ούτε και τις κοινωνικές της κατακτήσεις.

Σε αντίθεση με άλλες χώρες, μια ιδιαιτερότητα του λαϊκο-δημοκρατικού σταδίου της σοσιαλιστικής επανάστασης είναι ότι αυτή δεν καθοδηγήθηκε από ένα Κομμουνιστικό Κόμμα. Είναι κατανοητό, ότι στη συγκεκριμένη κατάσταση εκείνης της εποχής, που χαρακτηριζόταν από μια βίαιη καταδίωξη και καταπίεση των διακεκριμένων κουβανών κομμουνιστών ηγετών, θύματα μιας αιμοδιψούς δράσης από το Γραφείο Καταστολής Κομμουνιστικών Δραστηριοτήτων (BRAC), στα πλαίσια του ψυχρού πολέμου και του πιο λυσσαλέου αντικομμουνισμού και επομένως, του πολιτικού απομονωτισμού που είχε υποστεί, το Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα (Κομμουνιστικό Κόμμα) δεν είχε τις αντικειμενικές συνθήκες να τεθεί επικεφαλής στον αγώνα.

Από την άλλη πλευρά, το Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα δεν αναγνώριζε την ύπαρξη μιας επαναστατικής κατάστασης μετά από το πραξικόπημα της 10ης του Μάρτη του 1952, «θεωρούσε μη αναγκαία και άχρηστη, ακόμα και ζημιογόνα σε τέτοιες συνθήκες, την ανάπτυξη της ένοπλης εξέγερσης, επομένως αυτή η ίδια η εξέγερση μπορούσε μόνο να χρησιμεύσει για να παρακινήσει την καταστολή του Μπατίστα». Κάποιοι από τα μέλη του θεωρούσαν την ενέργεια της Μονκάδα ως φούσκα και άλλοι είχαν τη γνώμη ότι «ίσως μετά το 2000 θα μπορούσε να γεννηθεί ο σοσιαλισμός στην

Κούβα», γι' αυτό και «δεν προετοιμάζονταν κατάλληλα για τον ένοπλο αγώνα», σύμφωνα με τον Ραούλ Κάστρο.

Ο Φιντέλ έχει τη γνώμη, «ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν είχε πιθανότητα να ηγηθεί της επανάστασης στην Κούβα και εγώ υπέθετα, λέει, ότι εάν κατάφερνε να παρασύρει πίσω του τις πλατιές λαϊκές μάζες, χωρίς να μιλήσει για κομμουνισμό, θα ήταν πιθανό να κατακτήσει την εξουσία. Φυσικά εγώ δεν θα είχα μπορέσει να πείσω έναν κομμουνιστή μέλος του κόμματος ότι οι θεωρίες μου ήταν σωστές... Αυτό που έκανα ήταν θέσω το στόχο να συνεχίσω μπροστά με εκείνες τις ιδέες, όταν πια είχα μια μαρξιστική λενινιστική αντίληψη».

Στη Διεθνή Διάσκεψη «XX χρόνια της Κουβανικής Επανάστασης» (1978), αναγνωρίστηκε ότι οι κουβανοί επαναστάτες «ήξεραν να επιλέγουν σωστά τα συνθήματα για κάθε στάδιο της Επανάστασης σε αντιστοιχία με τις συγκεκριμένες συνθήκες, εσωτερικές και εξωτερικές», μεταξύ των οποίων η πρώτη συνθήκη συνίστατο, όπως προτείνει ο μαρξισμός, στην επίλυση του προβλήματος της κατάληψης της εξουσίας. Η επακόλουθη ριζοσπαστικοποίηση της Επανάστασης και η μετάβαση προς το σοσιαλισμό αποτέλεσε μια διαδικασία που συνέβη σύμφωνα με τους ιστορικούς νόμους, με αντικειμενικό τρόπο. Το ιδιαίτερο παράδειγμα της κουβανικής Επανάστασης θα έδειχνε την αξία της λενινιστικής θέσης σχετικά με τον μετασχηματισμό του λαϊκο-δημοκρατικού σταδίου, στο σοσιαλιστικό στάδιο.

Άλλη ιδιαιτερότητα της κουβανικής Επανάστασης είναι ότι οι τρεις πολιτικές επαναστατικές δυνάμεις: το Κίνημα της 26ης Ιουλίου, το Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα και το Φοιτητικό Διευθυντήριο 13 Μάρτη, αποφάσισαν να ενωθούν σε μία, ένωσαν τα όργανα τύπου τους και ενσωματώθηκαν σε ένα ενωμένο επαναστατικό κόμμα αρχικά, για να μπουν έπειτα στο Κομμουνιστικό Κόμμα Κούβας, το κόμμα του

κουβανικού λαού. Είναι μια πολιτική παράδοση, στρατηγική και ιστορική. Ο Χοσέ Μαρτί είχε ιδρύσει ένα και μόνο κόμμα για να κάνει την επανάσταση του 1895, το Επαναστατικό Κόμμα Κούβας.

Άλλη μια από τις εμπειρίες της Επανάστασης είναι η δημιουργία ενός δημοκρατικού και αντιπροσωπευτικού συστήματος πολιτικών και μαζικών οργανώσεων, μεταξύ των οποίων βρίσκονται το Κεντρικό Συνδικάτο Εργαζομένων Κούβας, που έχει στη δύναμη του μια πολυάριθμη ομάδα συνδικάτων σε όλους τους εργατικούς τομείς· η Ομοσπονδία Γυναικών Κούβας· ο Εθνικός Σύνδεσμος Μικρών Καλλιεργητών· η Οργάνωση Πρωτοπόρων Χοσέ Μαρτί· η Ομοσπονδία Μαθητών Μέσης Εκπαίδευσης· η Ομοσπονδία Φοιτητών· η Ένωση Νέων Κομμουνιστών· οι Επιτροπές Υπεράσπισης της Επανάστασης και ο Σύνδεσμος Μαχητών της Κουβανικής Επανάστασης.

Στην Κούβα το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν ορίζει υποψήφιους. Το Σύνταγμα της Δημοκρατίας προβλέπει ότι αυτές οι οργανώσεις είναι που ορίζουν ένα μέρος των υποψηφίων στο κουβανικό Κοινοβούλιο, οι οποίοι προωθούνται για τις αρετές τους, τις αξίες τους και την αφοσίωσή τους στην κοινωνία. Στην Κούβα δεν αποτελούν πρακτική οι δημαγωγικές εκλογικές εκστρατείες. Το κουβανικό εκλογικό σύστημα καθιερώνει ότι ο λαός είναι αυτός που εκλέγει τους υποψηφίους στην κυβέρνηση με την άμεση και ανοιχτή ψήφο σε συνελεύσεις, στις γειτονιές όπου εκλέγονται οι αντιπρόσωποι κάθε εκλογικής περιφέρειας. Οι αντιπρόσωποι των εκλογικών περιφερειών σχηματίζουν τις Δημοτικές Συνελεύσεις της Λαϊκής Εξουσίας, οι οποίες προτείνουν τους αντιπροσώπους στις Επαρχιακές Συνελεύσεις. Αυτές με τη σειρά τους, διαμορφώνουν τις προτάσεις για τα μέλη της Εθνοσυνέλευσης της Λαϊκής Εξουσίας.

Μετά την έγκριση των προτάσεων των υποψηφιοτήτων από τις Δημοτικές και Επαρχιακές Συνελεύσεις για την Επαρχιακή Συνέλευση

και την Εθνοσυνέλευση, με την ενεργή συμμετοχή των μαζικών οργανώσεων, εργατικών και αγροτικών, αυτές οι υποψηφιότητες οδηγούνται σε ανοιχτή, άμεση και μυστική ψηφοφορία του λαού, μέσω ψηφοδελτίων, όπου εμφανίζονται τα ονόματα όλων των υποψηφίων. Ο υποψήφιος που λαμβάνει λιγότερο από 50% των ψήφων στη λαϊκή ψηφοφορία, δεν εκλέγεται. Οι βουλευτές της Εθνοσυνέλευσης της Λαϊκής Εξουσίας, εκλεγμένοι από το λαό, προτείνουν και εκλέγουν το Συμβούλιο του Κράτους της Δημοκρατίας, με μυστική ψηφοφορία. Το Συμβούλιο του Κράτους εκλέγει τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και ορίζει το Συμβούλιο των Υπουργών. Αυτή τη στιγμή, όλος ο λαός της Κούβας συμμετέχει σε μια πλούσια συζήτηση για το νέο σχέδιο Συντάγματος της Δημοκρατίας, που θα διακηρυχθεί το 2019. Αυτό το σχέδιο επικυρώνει εκ νέου τον αμετάκλητο χαρακτήρα του σοσιαλισμού στην Κούβα.

Η σοσιαλιστική Επανάσταση επικαιροποιεί το Μοντέλο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της.

Μεταξύ 1959 και 2018 η κουβανική Επανάσταση έχει διανύσει ένα στάδιο σοσιαλιστικής οικοδόμησης, ανεξάρτητα από τις αντίξοες διεθνείς συνθήκες. Η Κούβα είναι και θα συνεχίσει να είναι μια σοσιαλιστική χώρα, της οποίας το πολιτικό και κοινωνικό πρόγραμμα έχει, αποδεδειγμένα, τη στήριξη της πλειοψηφίας του λαού. Η Κούβα έχει διατηρήσει τις κοινωνικές κατακτήσεις της. Συνεχίζει να επικαιροποιεί το σοσιαλιστικό μοντέλο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Γνωρίζει τη φύση των τεράστιων εμποδίων, εσωτερικών και εξωτερικών, που αντιμετωπίζει. Ποτέ δεν θα επιτρέψει θεραπείες σοκ. Στην Κούβα ποτέ δεν θα εφαρμοστούν νεοφιλελεύθερες φόρμουλες. Στην Κούβα δεν θα μείνει ποτέ κανείς απροστάτευτος. Η Κούβα δεν θα ιδιωτικοποιήσει ποτέ τις επαναστατικές κατακτήσεις της.

Τα μέτρα που υιοθετήθηκαν από την Κούβα για την αύξηση των μορφών της αυτό-απασχόλησης και της εργασίας για ίδιο όφελος, η αναγνώριση του ρόλου της αγοράς και το άνοιγμα στην ύπαρξη μικρών ιδιωτικών επιχειρήσεων σε κάποιες μη βασικές οικονομικές δραστηριότητες, παρότι αποτελεί μια αναγκαιότητα που επιβάλλεται από την αντικειμενική πραγματικότητα, έχουν γεννήσει λογικές ανησυχίες σε κάποιους ανθρώπους, τόσο εντός, όσο και εκτός της Κούβας.

Οι μικρές επιχειρήσεις στην Κούβα θα δράσουν και δρουν μέσα στα καθορισμένα όρια και τις καθορισμένες συμπληρωματικές διατάξεις του νόμου. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στην Κούβα πάντα υπήρξε ιδιωτική συμμετοχή στην οικονομία. Η Επανάσταση έδωσε γη στους αγρότες χάρις στην Αγροτική Μεταρρύθμιση και ένας αριθμός πάνω από 100 χιλιάδων αγροτών πάντα ήταν ιδιοκτήτες της γης. Η Αγροτική Μεταρρύθμιση επηρέασε τα μεγάλα τσιφλίκια, όμως μετά που μοίρασε τη γη στους παραγωγούς, χάρις στην Επανάσταση, στην Κούβα δεν υπήρξε βίαιη κολεκτιβοποίηση των αγροτών.

Στο διάστημα όλων αυτών των δεκαετιών η Επανάσταση συμβίωσε και επέζησε μαζί τους, έχοντας άριστες σχέσεις, συνυπάρχοντας αρμονικά η μορφή της σοσιαλιστικής κρατικής ιδιοκτησίας με μορφές ιδιωτικής ιδιοκτησίας, συνεταιριστικές και ιδιωτών αγροτών. Αυτές οι νέες μορφές δεν είναι στην ουσία τους αντισοσιαλιστικές ούτε αντεπαναστατικές.

Η τεράστια πλειοψηφία των ανθρώπων που εργάζονται σε αυτές τις νέες μορφές εργασίας είναι επαναστάτες και πατριώτες και επωφελούνται από τις κατακτήσεις της Επανάστασης. Η Κούβα έχει μελετήσει, χωρίς δογματισμούς, όλες τις εμπειρίες που επιτρέπουν να κάνουμε την εθνική οικονομία έναν οργανισμό ζωντανό και επαρκή, κάτι που δεν ήταν πάντα και καλείται να γίνει. Είναι «μια ανάθεση που εκκρεμούσε» είπε ο Ραούλ Κάστρο. Όμως δεν πρέπει

να ξεχνάμε ότι, ανάλογα με την κυριαρχία μιας μορφής ιδιοκτησίας πάνω στις άλλες καθορίζεται το κοινωνικό καθεστώς μιας χώρας. Στην Κούβα, το ειδικό βάρος της ιδιοκτησίας της σοσιαλιστικής κρατικής επιχείρησης ήταν, είναι και θα είναι σημαντικά πλειοψηφικό πάντα.

Ως μέρος της επικαιροποίησης του σοσιαλιστικού οικονομικού και κοινωνικού Μοντέλου της, η Κούβα εργάζεται για την διόρθωση των προβλημάτων, των στρεβλώσεων και των αρνητικών φαινομένων, όπως είναι η λεγόμενη αντεστραμμένη πυραμίδα, έτσι ώστε το επίπεδο ζωής του πληθυσμού να αντιστοιχεί πλήρως με τα νόμιμα εισοδήματα των πολιτών και να κάνει πραγματικότητα την αρχή της σοσιαλιστικής κατανομής, «Από τον καθένα σύμφωνα με την ικανότητά του, στον καθένα σύμφωνα με την εργασία του». Η Κούβα εργάζεται για να επιλύσει τα αρνητικά φαινόμενα που σχετίζονται με το διπλό νόμισμα, σε νομισματική και ανταλλακτική αξία. Η Κούβα εργάζεται για να κάνει πιο δυναμικό το ρόλο της Κρατικής Σοσιαλιστικής Επιχείρησης σε ένα πλαίσιο μεγαλύτερης επιχειρησιακής σοσιαλιστικής αυτονομίας, μεταξύ άλλων προκλήσεων.

Αναρίθμητα προβλήματα που είναι λυμένα από την κουβανική Επανάσταση συνεχίζουν να υποβόσκουν στον σημερινό κόσμο.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, πολλά από τα κοινωνικά προβλήματα του σύγχρονου κόσμου που η Κούβα έλυσε, επί της ουσίας από το 1959, όχι μόνο δεν έχουν λυθεί, αλλά συνεχίζουν να οξύνονται με την νεοφιλελεύθερη μόλυνση, και τα άμεσα θύματά τους είναι οι φτωχοί, οι μειονότητες, οι μετανάστες, οι μαύροι και οι γυναίκες. Σύμφωνα με την Οικονομική Επιτροπή για την Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, CEPAL(2013), στην Λατινική Αμερική η φτώχεια φτάνει τα 167 εκατομμύρια ανθρώπους. Σχεδόν το 30% του πληθυσμού ζει

σε συνθήκες φτώχειας. Από αυτούς, τα 66 εκατομμύρια ζουν σε ακραία φτώχεια. Κατά μέσο όρο, το 10% του πιο πλούσιου πληθυσμού στην Περιοχή λαμβάνει το 32% των συνολικών εισοδημάτων και το 40% του πιο φτωχού πληθυσμού λαμβάνει μόνο το 15%.

Στις ΗΠΑ, όπου κυβερνούν οι εκατομμυριούχοι και είναι η πιο πλούσια χώρα του κόσμου, το 2016 υπήρχαν 553.742 άνθρωποι που κοιμούνται στο δρόμο ή κάτω από τις γέφυρες. Υπάρχουν 40 εκατομμύρια κάτοικοι στη φτώχεια, πάνω από 18 εκατομμύρια σε ακραία φτώχεια και 5,3 εκατομμύρια σε απόλυτη φτώχεια. Για ίδια εργασία, οι γυναίκες κερδίζουν λιγότερα από τους άντρες. Ο μέσος πλούτος των λευκών οικογενειών είναι 7 φορές μεγαλύτερος από το μέσο πλούτο των μαύρων οικογενειών. Το ποσοστό ανεργίας των μαύρων είναι σχεδόν το διπλό από αυτό των λευκών. Οι μαύροι που διαπράττουν εγκλήματα καταδικάζονται με ποινές 19,1% μεγαλύτερες απ' ό,τι οι λευκοί που διαπράττουν το ίδιο έγκλημα. Το 2016, υπήρχαν 6.121 εγκλήματα μίσους, που παρακινήθηκαν από μια συνολική και ανεξέλεγκτη εγκληματική κατοχή όπλων μεγάλου διαμετρήματος. Μόνο το 2017, πέθαναν 987 άνθρωποι από πυροβολισμούς στο ψαχνό από την αστυνομία. Τα παιδιά χωρίζονται από τους μετανάστες γονείς τους και επιπλέον τα τοποθετούν σε κλουβιά. Σε 9 Πολιτείες των ΗΠΑ δεν μπορούν να εξασκήσουν το δικαίωμα ψήφου άνθρωποι που χρωστούν λογαριασμούς ή δικαστικά πρόστιμα. Μόνο στην Αλαμπάμα, το 2017, διαγράφηκαν από τους εκλογικούς καταλόγους 100.000 άνθρωποι για αυτούς τους λόγους.

Όχι λίγα μέσα μαζικής πληροφόρησης μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα, ενώ θα έπρεπε να εκπληρώνουν το καθήκον τους προς όφελος του δημόσιου καλού, ελέγχονται από ιδιωτικές εταιρείες που λένε αυτό που πρέπει να ξέρουμε, αυτό που πρέπει να βλέπουμε και αυτό που πρέπει να σκεφτόμαστε. Οποιαδήποτε άλλη εκδοχή που δεν συνάδει με τα μηνύματα της γραμμής του καπιταλισμού,

ακυρώνεται, περιθωριοποιείται και δαιμονοποιείται. Όμως για τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα του 21ου αιώνα, που είναι πραγματικά επείγοντα, καυτά και ανυπόφορα καθόλου ή πολύ λίγο μιλούν γι' αυτά, όπως για παράδειγμα για την σκανδαλώδη κατάσταση της αναδιανομής του πλούτου στον κόσμο ή τις δυσβάσταχτες στρατιωτικές δαπάνες. Οι γνώμες και οι διαμαρτυρίες για τα πιεστικά κοινωνικά κακώς κείμενα είναι συνήθως χρωματισμένες με μια «θυματολογία». Τίποτα ή πολύ λίγα λέγονται για τις αποκλίνουσες πρακτικές ιδιωτικοποίησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή για την απόλυτη απουσία δημοκρατίας στην οικονομία του καπιταλισμού.

Ο Ραφαέλ Κορέα βλέπει μια βασική αντίθεση στο ότι υπάρχουν ιδιωτικά συμφέροντα που προωθούν δημόσια αγαθά, όπως η επικοινωνία της κοινωνίας, διότι «η γνώμη που δημοσιοποιείται είναι αυτή των μέσων επικοινωνίας, όμως η κοινή γνώμη είναι αυτή των λαών και δεν πρέπει να υπάρχουν αντιθέσεις συμφερόντων ανάμεσα στη τσέπη και τους κοινωνικούς στόχους. Άλλο θέμα είναι η απόλυτη υπεροχή του κεφαλαίου πάνω στους ανθρώπους».

Ο Φίλιπ Άλστον, ειδικός των Ηνωμένων Εθνών και ειδικός εισηγητής πάνω στην ακραία φτώχεια, εξέφρασε τη διαφωνία του για τις παράνομες πρακτικές ιδιωτικοποίησης των δημόσιων αγαθών, που γενικεύονται, όπως στην περίπτωση της συστηματικής παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι εν λόγω πρακτικές, είπε, «αγνοούν την αντίφαση της ιδιωτικοποίησης για τους πιο φτωχούς πληθυσμούς. Η ιδιωτικοποίηση των φυλακών, της εκπαίδευσης, της υγείας, της υγιεινής και άλλων ουσιαστικών δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών δεν μπορούν να γίνονται ρίχνοντας στη θάλασσα την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων... αναθέτοντας τη λειτουργία τους στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, τα Κράτη υποσκάπτουν τα δικαιώματα των ανθρώπων διότι οι όροι ανάθεσης των λειτουργιών αυτών δεν παίρνουν υπόψη τους τα ανθρώπινα

δικαιώματα... η ιδιωτικοποίηση είναι μια ιδεολογία που υποτιμά τα δημόσια αγαθά, τους δημόσιους χώρους, την συμπόνια και ουσιαστικές αξίες για μια αξιοπρεπή κοινωνία... δεν υπάρχουν μηχανισμοί επαλήθευσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για να παλέψουμε ενάντια στις προκλήσεις που εγείρει η ιδιωτικοποίηση σε μεγάλη κλίμακα... και υπάρχει ο πραγματικός κίνδυνος το κύμα της ιδιωτικοποίησης που καταγράφεται μέχρι σήμερα, να δούμε να το ακολουθεί ένα τσουνάμι».

Ο Εδουάρδο Γκαλεάνο θα το έλεγε εν συντομία έτσι: «Η δημοκρατία είναι μια πολυτέλεια του Βορρά. Στο Νότο, του επιτρέπεται το θέαμα, αυτό δεν του αρνείται κανείς. Και κανέναν δεν τον ενοχλεί και πολύ. Στο κάτω-κάτω της γραφής, ας είναι δημοκρατική η πολιτική, πάντα και όταν δεν είναι η οικονομία».

Εν είδει συμπερασμάτων

Η διαδικασία σοσιαλιστικού μετασχηματισμού στην Κούβα έχει πολλά κοινά με το πνεύμα των Θέσεων για τον Φόιερμαχ (1845) του Καρόλου Μαρξ, με την έννοια ότι δεν υπάρχει πιθανότητα να περιοριστεί κανείς στην «παρατήρηση του κόσμου με διάφορους τρόπους», αλλά μόνο στην υποκειμενική πράξη που τον μετασχηματίζει, στην πραγματική δραστηριότητα που τον μετασχηματίζει, διότι στην πράξη είναι που ο άνθρωπος πρέπει να αποδείξει την αλήθεια, την εγκοσμιότητα της σκέψης του. Διότι είναι οι άντρες και οι γυναίκες αυτοί, οι οποίοι αλλάζουν τις καταστάσεις και η σύμπτωση της αλλαγής της κατάστασης με την ανθρώπινη δραστηριότητα, μπορεί μόνο να συλληφθεί ως έννοια και να κατανοηθεί ως «επαναστατική πράξη».

Η διαδικασία σοσιαλιστικού μετασχηματισμού στην Κούβα, έχει πολλά κοινά με το πνεύμα των Θέσεων για τον Φόιερμαχ, διότι προχώρησε από τη φάση της διάγνωσης-παρατήρησης του προγενέστερου θεωρητικού κριτικισμού, στην φάση τροποποίησης

της «επαναστατικής πρακτικής», διότι «η κοινωνική ζωή είναι, στην ουσία της, πράξη», διότι το πρόσταγμα είναι η δημιουργία μιας «ανθρώπινης κοινωνίας», μιας «κοινωνίας εξανθρωπισμένης». Επ' αυτού, εάν για τον Μαρξ «η υποτίμηση του κόσμου των ανθρώπων μεγαλώνει σε άμεση σύνδεση με την υπερτίμηση του κόσμου των πραγμάτων», επίσης για τον Μαρξ, «ο κομμουνισμός δεν στερεί από κανέναν τη δύναμη να οικειοποιείται κοινωνικά προϊόντα, το μόνο που δεν παραδέχεται είναι τη δύναμη της υφαρπαγής, μέσω αυτής της οικειοποίησης, της ξένης εργασίας».

Ο καπιταλισμός σαν σύστημα γεννιέται σαν ένα κακό αγριόχορτο στο έδαφος του εγωισμού, της οικειοποίησης της ξένης εργασίας, των ατομικών συμφερόντων, ενώ ο σοσιαλισμός είναι ένα σύστημα αξιών, που οφείλει να οικοδομείται ως αποτέλεσμα μιας συνειδητής διαδικασίας, που περνά από την αναγκαιότητα του ανεβάσματος μέχρι το επίπεδο της ανώτερης συνείδησης, μέχρι τις αξίες του ιερού σεβασμού του άλλου και των δικαιωμάτων του, όπου «οι άντρες και οι γυναίκες είναι αυτοί που αλλάζουν τις καταστάσεις...».

Στον νεοφιλελεύθερο κόσμο, η υπεροχή των ισχυρών δεν εντάσσει το πεδίο των προχωρημένων κοινωνικών ιδεών και τον κοινωνικό μετασχηματισμό ως υποκείμενο και αντικείμενο αυτής της υπεροχής. Στην Κούβα, ο σοσιαλισμός ξεπέρασε αυτό που πρόσφερε ο καπιταλισμός. Ξεπέρασε την εκμετάλλευση του άλλου, της ξένης εργασίας. Δημιούργησε μια νέα ανθρώπινη δύναμη, μια ανώτερη ποιότητα ανθρώπου βασισμένη στην αλληλεγγύη, τον διεθνισμό και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Παρόλα αυτά, «ο κόσμος είναι ένας, ή κανένας»¹, σύμφωνα με τον Α. Αϊνστάιν. Οι καταθλιπτικές τάσεις αποσύνθεσης που έχουν επιβληθεί σε συγκεκριμένες ιστορικές φάσεις, θα πρέπει να καταλήξουν να εξαλειφθούν μπροστά στην αναγκαιότητα του

σοσιαλισμού, ως ένας νόμος ανθρώπινης και πολιτισμένης προόδου, διότι ο καπιταλισμός οδηγεί στην αυτοδιάλυση της ανθρωπότητας.

Για να αντιμετωπίσουμε τον κίνδυνο που πάντα ελοχεύει, να «οργώσουμε ξανά την θάλασσα», όπως έλεγε ο Μπολίβαρ, ο σοσιαλισμός μπορεί να ενσωματώσει τρεις ισχυρές δυνάμεις που είναι διασκορπισμένες σήμερα: η σοσιαλιστική πράξη ενάντια στην ηγεμονία, η αλληλέγγυα, ανθρωπιστική και διεθνιστική πράξη· η επαναστατική θεωρία και ιστορία, καθώς και η απόφαση όχι μόνο να παρατηρούμε τον κόσμο αλλά και να τον αλλάξουμε. Αυτές είναι πιο ισχυρές δυνάμεις απ' ό,τι τα όπλα. Το είπε ο Χοσέ Μαρτί, «τα χαρακώματα των ιδεών αξίζουν περισσότερο από τα πέτρινα χαρακώματα».

Η Κούβα έχει πολλά εκκρεμή ζητήματα, όμως η ατελής και ανολοκλήρωτη εμπειρία της μεταξύ 1959 και 2018 δείχνει ότι δεν έχει αναδειχθεί καμιά νέα κοινωνική ιδέα ούτε και κοινωνικό σύστημα που να ξεπερνά το σοσιαλισμό, λόγω της ικανότητάς του να αντιμετωπίζει και να μεταβάλλει τα προβλήματα της κοινωνίας. Δεν έχει αναδειχθεί κάποιο κοινωνικό σύστημα που να ξεπερνά την δικαιοσύνη και την κοινωνική ισότητα που προωθεί ο σοσιαλισμός, όπου ο άνθρωπος και όχι το κεφάλαιο είναι το υποκείμενο και το αντικείμενο των μετασχηματισμών, και όπου οι πολιτικές αποφάσεις πάνω στα κοινωνικά ζητήματα δεν υποτάσσονται στις οικονομικές πλευρές.

Σήμερα βλέπουμε τον σοσιαλισμό σαν μια «εναλλακτική». Όμως για τους λαούς που θέλουν να βγάλουν από πάνω τους τις αλυσίδες της κοινωνικής, πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής καταπίεσης του ιμπεριαλισμού και του νεοφιλελευθερισμού, είναι ο δρόμος. Ο Μαρξ έλεγε ότι «ο πολιτισμός, εάν αναπτύσσεται αυθόρμητα και δεν καθοδηγείται με συνειδητό τρόπο, αφήνει πίσω του μια έρημο». Αυτό άφησε στους λαούς ο πολιτισμός του άγριου καπιταλισμού, του

νεοφιλελευθερισμού και του ιμπεριαλισμού: μια έρημο, 200 χρόνια μετά τη γέννηση του Prometeo de Treveris (Στμ. όπως αποκαλέστηκε ο Κάρολος Μαρξ). Γι' αυτό είναι σήμερα τόσο επίκαιρη όπως και τότε η μαρξιστική θέση ότι «οι φιλόσοφοι δεν έκαναν τίποτα περισσότερο από το να ερμηνεύσουν με διάφορους τρόπους τον κόσμο, όμως το θέμα είναι να τον αλλάξουμε».

Με τα ελαττώματά της και τις αρετές της, η Κουβανική Επανάσταση, η οποία δεν επιβάλλει σε κανέναν το μοντέλο της ούτε και τις ιδέες της, έχει αγκαλιάσει μαζί με το Φιντέλ τη μάχη για έναν καλύτερο κόσμο, ο οποίος είναι εφικτός και αναγκαίος, διότι σε αυτή τη μάχη θα λυθεί, σήμερα περισσότερο από ποτέ, η βασική αντίθεση της εποχής μας.

¹ Βλέπε F. Μαγού «Πρόλογος στο βιβλίο Επιστήμη, καινοτομία και μέλλον», Συγγραφέας F. C. Díaz-Balart,